

potser a base de texts legals. *Nomentar* és freqüent en *Cart. Ossau*: en doc. de 1446 es llegeix «los termis --- per --- las diites partides allegats et *nomentats*» (p. 145, un cop més en p. 147), en doc. de 1463 «loxc susdiitz *nomedatz*» (p. 313), i 1481 «aus personages --- declaratz et *nomentatz*» (p. 180, també en facs.). En els escrits forals semblants *nomentar* alterna amb *mentar* 'esmentar', i de fet en el següent passatge del doc. de 1278, A, «els mayoraus --- quoaus lo domanador *mentabé* que juren» (p. 58. 15), la forma corresponent en la còpia B és *nomentara* (p. 60). Es pot pensar que *nomentar* fos un reflex de *nominare* que es troba en algun text llatí tardà, però la conservació de la sorda fóra anòmala; és més probable que hagués resultat d'un encreuament de *nomenar* amb *mentar* o *mentauer* id.; pel seu ús abundant en el llenguatge foral. — ¹⁸ Notem exemples: «La Revolució de setembre (la Gloriosa, com se li deia per *mal nom*), tan bescantada per inepta, per xorca i per descarada» (Vayreda, *Carlinada*, cap. I, p. 17); «l'Història d'Alcúdia --- on ens deixa espigolar una partida de *mal-noms* que gent d'Alcúdia tenien durant els sigles XVI-XVIII» (BDLC XI, 1920, 42); un altre ex. en A. Martínez Cañisales, 44; PzCabr. «*malnom*: apodo» (*Ibiza*).

NOMADA, 'que no té domicili fix en un territori', pres del llatí *nomas*, -*adis*, i aquest del grec *νομάς*, -*δος* 'que peix o pastura', 'que es desplaça habitualment per raó de la pastura', derivat de *νέμειν* 'distribuir', 'repartir la pastura', 'pasturar'. □ 1.ª doc.: Lab. 1839.

Aquest diccionari escriu *nòmada* amb adaptació correcta que fracassà; és molt possible que aquest mot es vagi pendre a través del francès, on es documenta des de 1542; notem que en castellà el diccionari acadèmic no el recull fins a l'edició de 1843, i es creu que degué ser manlleu del francès (DECH IV, 235a15).

DERIV.: *Nomadisme*. *Numismàtic* [Lab. 1839], derivat del llatí *numisma* o *nomisma*, i aquest del grec *νόμισμα* 'usança', 'moneda usual', derivat del gr. *νόμος* 'ús, costum', i aquest de *νέμειν* 'distribuir'. *Numismatografia*. La *u* de la variant *numisma* es deu a la influència del llatí *nummus* 'moneda', que per la seva banda sembla ser antic hellenisme pres d'un mot del mateix radical: d'on els latinismes rars *numiforme*, *numular*, *numulària*, *numuliforme*, *numulit* (compost amb el gr. *λίθος* 'pedra').

Nombra, *nombrador*, *nombrament*, *nombrar*, *nombrat*, V. *nombre*

NOMBRE, del ll. *NŪMERUS* id. □ 1.ª doc.: S. XIII. A l'Edat Mitjana és d'ús general per a tots els valors semàntics representats amb aquest mot: *nombre* 'quantitat' en Llull: «vós --- sabets la granea de sos pecats e lo *nombre* d'aquells» (*Contempl.*, 22, 21), «benedicció e honrament conegam e donem, Sènyer, a la vostra ciència, qui tantes coses sap en quantitat e en *nombre*» (ib., 22, 30); en *Tirant* «molts cavallers ana-

ven dins la nau del rey qui passaven *nombre* de CCCII cavallers» (DAg.), «Tirant tornà a demanar al embaixador què *nombre* de gents podien ésser los enemichs» (Caretà, s. v. *número*); *sens nombre* 'innombrable' (Muntaner, *Crònica*, cap. 43, Col. Pop. Barc. I, 96.8); *en gran nombre* (doc. de 1408, *AlcM*); *nombre par* 'nombre parell' en *CostTort.*: «si los Judges seran tres o de *nombre* no *par*, val la sentència que serà donada per los més Judges» (ed. Oliver, p. 314); Llull «En aquesta art és que hom multiplica un *nombre par* ab altre» (*Doctr. Pueril*, p. 187); *nombre senar* 'nombre imparell' en Llull: «Natana dix: —Nós som ·xx· dones, en est capítol, qui havem veu a eleger pastor. Segons art, se cové que elejam, d'estes ·xx· dones, *nombre senar*, qui sia en ·v· o en ·vii·, cor aquest *nombre* és pus cuvinent a elecció que altre» (*Blanq.*, cap. xxiv, *NCl.* I, 147.21ss.); notem a més la locució *ésser del nombre de* 'ésser de l'ordre, de la classe': «¿E no et recorda si dix de Július Cèsar que aquells qui l'havien mort, volent-lo lunyar del *nombre* dels hòmens, lo havien ajustat al consell dels déus?» (BMetge, *Somni*, *NCl.*, 44.14); «Oh mort --- / a tu no tem qui en tu ja més pensa, / o qui en Déu ha voluntat unida. / Entre aquests dos estats és tot lo poble, / e yo confés ésser de aquest *nombre*» (Ausias Marc, cxii.16).

Durant el S. XVI *nombre* comença a recular enfront de *número* que fou una aportació recent del llatí a les llengües romàniques (vegeu la documentació catalana infra). Busa-Nebr. (1507) inclou només *número*, però tot indica que durant el S. XVI *nombre* devia tenir bastant ús encara. OPou, *ThPu* (1575) usa normalment *nombre* [viginti: de ací auant, si lo *nõbre* menor va primer --- mas si lo *nombre* major ---] (p. 91), «dels altres *nombre*s cardinals» (p. 97), «en quin orde? en quin *nombre*?» (p. 102); *nombre* 'xifra' a p. 343 etc.] i *número* només unes poques vegades [«De altres noms de comptar qui resten en *número* bax» (p. 113) i «quattour, quinque --- són tots adjectius de *número*» (p. 343)]; *nombre* figura també en un document rossellonès de 1591 després de sis o set vegades de *número* 'quantitat': «diuersos llochs de França, que passen més de sexanta en *nombre*» (RLR I, v, 89). Els diccionaris del S. XVII com *DTol.* i Lacav. duen només *número*, aquest darrer amb fraseologia molt abundant, que fa creure que aquest mot ja s'havia generalitzat en el llenguatge parlat de grans centres com a Barcelona i d'altres. Belv. 1805 i Lab. 1839 consideren *nombre* ja antiquat.

Avui *nombre* té vitalitat plena sols a Menorca; i a Mallorca s'usa en referència a béns movents, al nombre de les possessions, del bestiar que un té etc.: «do-centes cabres de *nombre* / diuen que te 'l meu guer-re[r] / de tan magres que les té / al pic del sol no fan ombra» (Cançó popular, DAg.; veg. també BDLC VII, 1913, 259-60, i *AlcM*, s. v. *nombre*, ac. 9). *Nombre* continua a més a la Catalunya francesa en el sentit de 'quantitat' (veg. *Atlas Ling. des Pyr.-Or.*, ed. Guiter, carta 376), i segons les dades d'aquest atlas també a Andorra i alguns punts de Berguedà com Bagà, La Pobla de Lillet, i al poble de Camprodon i